

TRỞ VỀ KHU DI TÍCH PÁC BÓ

nơi đầu nguồn cách mạng

NGUYỄN THỊ LIÊN*

Pác Bó, theo tiếng Tây, là đầu nguồn. Điều này rất đúng với địa danh Pác Bó, cả nghĩa đen lẫn nghĩa bóng, vì nơi lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đặt đại bản doanh những ngày đầu về nước chính ở ngay miệng nước đầu nguồn con suối Giàng (sau Bác đặt tên là suối Lênin). Con suối bắt nguồn từ trong lòng núi đá vôi biên giới Việt-Trung.

Tại nơi đây, Người trực tiếp chỉ đạo thành lập Mặt trận, Quân đội và định ra chính thể Dân chủ cộng hoà Việt Nam.

Từ ngày 10 đến 19-5-1941, tại lán Khuổi Nặm trong rừng Pác Bó, Nguyễn Ái Quốc đã chủ trì HNTƯ 8. Hội nghị đánh dấu sự mở đầu giai đoạn phát triển và thắng lợi của tư tưởng Hồ Chí Minh, khẳng định quan điểm chủ đạo là nêu cao vấn đề giải phóng dân tộc: "Trong lúc này *quyền lợi dân tộc giải phóng cao hơn hết thảy*. Chúng ta phải đoàn kết lại đánh đổ bọn đế quốc và bọn Việt gian đặng cứu giống nòi ra khỏi nước sôi lửa nóng". Đảng đã chủ động hướng mọi sức mạnh dân tộc vào cuộc đấu tranh giải phóng.

HNTƯ 8 xác định: "Trong lúc này, khẩu hiệu của Đảng ta là trước hết phải làm sao giải phóng

cho được các dân tộc Đông Dương ra khỏi ách của giặc Pháp-Nhật. Muốn làm tròn nhiệm vụ ấy, trước hết tập trung cho được lực lượng cách mạng toàn cõi Đông Dương, không phân biệt thợ thuyền, dân cày, phú nông, địa chủ, tư bản bản xứ, ai có lòng yêu nước thương nòi sẽ cùng nhau thống nhất mặt trận, thu góp toàn lực đem tất cả ra giành quyền độc lập, tự do cho dân tộc"².

Nghị quyết đã mở đường cho việc đổi mới sâu sắc, toàn diện mặt trận dân tộc thống nhất. Mặt trận sẽ bao gồm toàn thể dân tộc Việt Nam, chỉ trừ bọn Việt gian, phản động, bất kỳ họ là ai, họ thuộc giai cấp hữu sản hay vô sản, miễn là có tinh thần yêu nước. Mặt trận Việt Minh ra đời và nhanh chóng phát triển, đóng vai trò quyết định về tổ chức lực lượng giành chính quyền trong Cách mạng tháng Tám 1945. Như Giáo sư Trần Văn Giàu khẳng định: Không có sự chuyển hướng do Cụ Hồ đề nghị thì không có Mặt trận Việt Minh, mà không có Mặt trận Việt Minh thì không có Cách mạng tháng Tám.

HNTƯ 8 xác định, mặc dù cách mạng Đông Dương có mối liên hệ mật thiết và hỗ trợ lẫn nhau, song cần phải tiến hành cách mạng trong khuôn khổ mỗi nước, do dân tộc mỗi nước quyết định vận mệnh của mình. Với cách mạng Việt Nam,

* Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch

Hội nghị chỉ rõ: "Sau lúc đánh đuổi được Pháp-Nhật sẽ thành lập một nước Việt Nam dân chủ mới theo tinh thần tân dân chủ"¹.

Như vậy, không phải tới ngày 2-9-1945 Chủ tịch Hồ Chí Minh mới tuyên bố chính thể Dân chủ cộng hoà Việt Nam được thành lập, mà đã được xác định từ tháng 5 - 1941 tại lán Khuổi Nặm - Pác Bó.

Tháng 10 - 1944, sau 2 năm 2 tháng đi công tác Trung Quốc rồi bị nhà cầm quyền Tưởng Giới Thạch bắt giam, Hồ Chí Minh về tới Pác Bó. Tại Nà Sác - cách Pác Bó hơn 10 km, sau khi nghe Liên tỉnh uỷ Cao-Bắc-Lạng báo cáo chuẩn bị khởi nghĩa, Người chỉ thị hoãn lại vì thời cơ chưa tới. Cũng tại đây, Người đã giao cho đồng chí Võ Nguyên Giáp thành lập lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam. Trong Chỉ thị thành lập Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân, Người viết: "Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân là đội quân dân anh, mong cho chúng có những đội quân đàn em khác."

Tuy lúc đầu quy mô của nó còn nhỏ, nhưng tiến độ của nó rất vẻ vang. Nó là khởi điểm của giải phóng quân, nó có thể đi suốt từ Nam chí Bắc, khắp đất nước Việt Nam².

Với những sự kiện lịch sử quan trọng đã diễn ra, Pác Bó - xứng đáng với niềm tự hào của đồng bào các dân tộc Cao Bằng: đầu nguồn cách mạng, là quê hương thứ hai của Hồ Chí Minh. Tháng 9 - 1969, được tin Bác mất, đồng bào Pác Bó mặc áo tang đứng dọc bờ suối Lênin, vừa khóc vừa thả những vòng hoa tang trời theo dòng suối để vĩnh biệt Người.

Trước năm 1970, các di tích ở Pác Bó ngủ yên trong rừng già tĩnh mịch, vì khi đó Người không cho xây bảo tàng hay tôn tạo di tích về mình. Sau ngày Người qua đời, thể theo nguyện vọng của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân, Bộ chính trị đã

quyết định tiến hành ba việc lớn hợp với lòng dân là: giữ gìn thi hài, giữ gìn di tích và xây dựng bảo tàng về Người.

Trải qua bao ngày tháng gian nan, vất vả, thiếu thốn, những cán bộ văn hóa thông tin Cao Bằng đã khôi phục và gìn giữ các di tích quý giá về Người. Nhưng chiến tranh biên giới xảy ra, lòng hang Cốc Bó bị mìn phá sập, đến nay đã gần 30 năm vẫn chưa khắc phục được.

Bảo tàng Pác Bó đã dần dần hình thành (nay gọi là Khu di tích Pác Bó), với nhiều hạng mục di tích được giữ gìn, khôi phục: Nền nhà ông Máy Lý - gia đình đã đón Bác về ở trong nhà từ ngày đầu về nước đến ngày Bác chuyển vào hang Cốc Bó. Hang Cốc Bó và bộ bàn ghế đá, nơi Bác ngồi làm việc và làm thơ, tuy không nguyên vẹn như xưa và còn hiện quá rõ dấu ấn của công việc gia cố lòng hang, song ta cũng cảm nhận được cái ấm áp trong lòng hang dù ngoài trời giá rét; lán Khuổi Nặm, với căn lều tranh vắn vện khoảng 10 m², nơi diễn ra HNTƯ 8 (5-1941) và ra bản Nghị quyết lịch sử. Cột mốc 108, nơi trưa ngày 28-1-1941, tức ngày mừng 2 Tết Tân Ty, Người đã đặt chân về Tổ quốc sau 30 năm bôn ba tìm đường cứu nước. Ở đây, có 2 cột mốc cùng tồn tại: mốc số 108 do nhà Thanh và nước Pháp cai trị xứ Đông Dương dựng và mốc mới số 675 do Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Cộng hòa nhân dân Trung Hoa mới dựng năm 2001. Bởi ta và bạn cùng nhất trí giữ lại cột mốc cũ số 108, nơi chứng kiến khoảnh khắc thiêng liêng. Mong rằng, từ nay đồng bào cả nước ta sẽ cùng với đồng bào Cao Bằng tổ chức trọng thể lễ hội đón Bác về nước ngày mừng 2 Tết, để mỗi Tết đến Xuân về, cả nước lại đón Bác về cùng dân tộc.

1, 2, 3, 4. Văn kiện Đảng Toàn tập, CTQG, H, 2000, T.7, tr.167,112, 114, 357.